

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Vår dato: 22 DES 2010
Vår ref.: 200704498-31 ki/dkj
Arkiv: 312
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Dag Kjellekvold
22 95 94 56

Søknad om tillatelse til bygging av Grøndalselva kraftverk i Odda kommune, Hordaland fylke

NVEs innstilling:

Innhold

Sammendrag	2
Søknad	4
Uttalelser til søknaden	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	13
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	15
Søkers kommentar til høringsuttalelsen fra Villreinnemda	16
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	17
NVEs vurdering	21
NVEs konklusjon	28

Søknad om tillatelse til bygging av Grøndalselva kraftverk er i konflikt med et SP-prosjekt i kategori 1. I St.meld.nr. 63 (1984-85) om "Samlet plan for vassdrag" ble en overføring av Grøndalselva på ca. kote 1050 til eksisterende tunnel mellom Grubbedalstjønn og Votnamagasinet for utnyttelse i Novle kraftverk plassert i gruppe 1, kategori I. NVE har da ikke myndighet til å gi konsesjon, jf. vannressursloven § 22. Søknaden sendes derfor til Olje- og energidepartementet for avgjørelse.

E-post: nve@nve.no, Internett: www.nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Telefaks: 22 95 90 00
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Drammensveien 211
0212 OSLO

Region Midt-Norge
Trekanten Vestre Rosten 81
7075 TILLER
Telefon: 72 89 65 50

Region Nord
Kongens gate 14-18
8505 Narvik
Telefon: 76 92 33 50

Region Sør
Anton Jenssens gate 5
3103 TØNSBERG
Telefon: 33 37 23 00

Region Vest
Naustdalsvn. 18
6801 FØRDE
Telefon: 57 83 36 50

Region Øst
Vangsveien 73
2307 HAMAR
Telefon: 62 53 63 50

Sammendrag

Grøndalselva Kraft SUS har søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Grøndalselva kraftverk. Kraftverket vil ligge i Odda kommune i Hordaland. Kraftverket blir plassert ovenfor samløpet mellom Grøndalselva og Nyastølselva, og det vil utnytte et fall på 124 meter med installert effekt på 3,2 MW.

Odda kommune anbefaler en utbygging på visse vilkår. Utbygger må pålegges slipp av minstevannføring i sommerhalvåret. Myrvegetasjon nedenfor inntak må ivaretas så langt det lar seg gjøre. Inngrepet med rørtrasé gjøres så skånsomt som mulig. Anleggsarbeidet bør legges utenom yngletiden for fugle- og dyrelivet i området.

Fylkesmannen i Hordaland frarår at det på nåværende tidspunkt gis konsesjon. Fylkesmannen mener at NVE bør vente med et vedtak til etter fylkesplan for småkraftverk er kommet noe lengre.

Hordaland fylkeskommune anbefaler NVE å se småkraftsakene i Røldal i sammenheng hvis det skal gjøres et vedtak før fylkesdelplan for småkraftverk kan legges fram. Fylkeskommunen anbefaler en utbygging på visse vilkår. Ved en ev. utbygging bør det settes krav om en viss minstevannføring. Av hensyn til villrein bør inngrepene utføres så skånsomt som mulig.

De mener også at planområdet er vurdert til å kunne inneholde spor etter tidligere bosettinger. I følge saksutredningen så må de foreta feltregistreringer før de kan gi endelig uttalelse, mens selve vedtaket kun henviser til varslingsplikten. NVE mener at søker må sørge for at det foretas en nødvendig avklaring med fylkeskommunen ved en eventuell konsesjon.

Bergen Turlag frarår en utbygging pga. inngrep i sårbart høyfjell, negative konsekvenser for natur, friluftsliv og inngrepsfrie områder.

Odda energi gjør oppmerksom på at det i dag ikke er ledig trafokapasitet for småkraftverk i området.

Statens vegvesen har ingen merknader til tiltaket.

Ingvald Bratteteig er grunneier ønsker mer informasjon om prosjektet. Han informerer også om at han, sammen med en grunneier til, er rettmessig eier av halve elva fra Grøndalsfossen og inn i Grøndalen. Han ønsker av den grunn å få klarhet i hvilke rettigheter berørte grunneier ev. måtte ha.

Kraftverket vil etter de foreliggende planene gi ca. 9 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon og inntekter til grunneieren og kommunen etter at det er satt i drift. Det vil også kunne bidra til lokal verdiskapning og næringsaktivitet.

Det er ikke funnet rødlistearter eller truede naturtyper, og området er vurdert til ikke å ha særlig potensial for funn av slike.

Sammen med avbøtende tiltak som blant annet slipp av minstevannføring, nedgravd rørgate, tunnel ut fra inntaket, tilbakeføring av anleggsveien og godt planlegging, kan konsekvensene reduseres i en slik grad at NVE mener virkningene for villrein og allmenne interesser er akseptable.

Prosjektet vil gi ca. 12 GWh mindre i årlig produksjon enn SP-prosjektet som vil utnytte elva i Novle kraftverk. Det er begrenset reguleringsmulighet for tilsiget fra Grøndalselva, og det vil selv gjennom utnyttelse etter SP-alternativet hovedsakelig produseres uregulert kraft. Aktuell utbygger for SP-prosjektet er Norsk Hydro. De har signalisert senest 18.11.2010 at de ikke anser prosjektet som aktuelt.

Vurdert ut fra en ressursmessig utnyttelse mener NVE at det kan gis konsesjon til bygging av Grøndalselva kraftverk.

NVE mener at fordelene ved tiltaket overstiger ulempene for allmenne og private interesser som blir berørt. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed tilfredsstilt. I medhold av vannressursloven § 8 anbefaler NVE at Grøndalselva Kraft SUS gis tillatelse til å bygge Grøndalselva kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Grøndalselva kraft SUS, datert januar 2007:

”

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

Å bygge Grøndalselva kraftverk i henhold til foreløpige planer i denne søknaden.

2. Etter energiloven om tillatelse til:

Bygging og drift av Grøndalselva kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden. Odda Energi AS, som er områdekonsesjonær i Odda kommune, vil stå for drifts- og vedlikeholdsansvaret for anlegget. Det forutsettes derfor at elektrisk konsesjon for anlegget tillegges områdekonsesjonær.”

TILSIG

Hovedalternativ

Nedbørfelt	km ²	16,7
Middelvannføring	m ³ /s	1,53
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,076
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	374
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	66,5

KRAFTVERK

Inntak	moh.	886
Avløp	moh.	762
Lengde på berørt elvestrekning	m/km	1360
Brutto fallhøyde	m	124
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,285
Slukeevne, maks	m ³ /s	3,2
Slukeevne, min	m ³ /s	1,12
Tilløpsrør, diameter	mm	1200
Tunnel, lengde	m ²	180
Vannvei, lengde	m	1180
Installert effekt, maks	MW	3,2
Brukstid	timer	2750

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	
HRV	moh.	
LRV	moh.	

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,2
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	7,84
Produksjon, årlig middel	GWh	9,04

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	24,27
Utbyggingspris	kr/kWh	2,68

Grøndalselva kraftverk, Elektriske anlegg		
GENERATOR		
Ytelse	MVA	3,5
Spenning	kV	6,6
TRANSFORMATOR		
Ytelse	MVA	3,5
Omsetning	kV/kV	6,6/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)		
Lengde	Km	300
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. Jordkabel		

Uttalelser til søknaden

NVE har mottatt følgende uttalelser til søknaden:

Odda kommune har i kommunestyremøte den 17.06.2009 vedtatt følgende:

(....)

”

1. *Odda kommunestyre rår til at det blir gitt konsesjon for bygging av Grøndalselva kraftverk på følgende vilkår:*
 - a. *Utbygger pålegges minstevannføring i sommerhalvåret*
 - b. *Rørtraseen legges slik i terrenget at inngrepet i eksisterende myrvegetasjon nedenfor elveinntaket blir minst mulig, og inngrepet med rørtraseen gjøres så skånsomt som mulig*
 - c. *Myr- og sumpvegetasjon på høydedraget som er planlagt forsert ved hjelp av et borehull skånes for inngrep i forbindelse med aktuell maskin- og utstyrstransport forbi denne lokaliteten.*
 - d. *Legge anleggsarbeidet utenom yngletiden for fugle- og dyrelivet i området.”*

Fra den kommunale saksbehandlingen refererer vi følgende:

”Rådmannens kommentarer

I vedtatte kommuneplan er det disse føringene for utnyttelse av vannkraftressursene:

”Kommunen bør være restriktiv i forhold til det verna Opo-vassdraget, i randsonene til nasjonalparkene og rundt hyttefelt.”

I OK — sak 042/08 ble kommunedelplan for energi og vassdrag vedtatt. Som del av vedtaket er Grøndalselva i grønn sone. Grønn sone betyr: Få interesser knyttet til vassdraga, lavt konfliktnivå og kommunen ønsker utbygginger av vassdraga. Her bør det planlegges med tanke på å få god teknisk og økonomisk utnytting av ressursene.

I "Føringer for utbygging av småkraft i Fylkesdelplan for energi for Hordaland" leser vi: A 1 — Hordaland skal satse på utnytting av miljøvennlige og fornybare energikilder uten stor konsekvenser for verdifulle natur-, friluft- og kulturlandskap og større sammenhengende inngrepsfrie naturområder. A 2 — Nye anlegg for produksjon og overføring av energi må ikke lokaliseres i områder som er verna etter naturvernlova, kulturminneloven, i nasjonalpark eller i verna vassdrag. "

Inngrepene med rørgate og tilhørende anleggsveg samt kraftstasjon vil være sår i terrenget i flere år framover. Terrenget er imidlertid av en slik beskaffenhet at en ved skånsom framferd i anleggsfasen vil gi et godt grunnlag for en god retablering av vegetasjon etter anleggsslutt.

Overføring av krafta fra utbyggingen er godt tilrettelagt med eksisterende 22kV linje i nærområdet til planlagt kraftstasjon.

Siden vannføringen i Grøndalselva mellom kote 891 og 761 vil bli sterkt redusert, vil slipping av minstevannføring i sommerhalvåret sannsynligvis være nødvendig for å sikre hekkeforekomster av fossefall. Dette vil samtidig kunne trygge leveområdene for karplanter, mose- og lavflora og andre organismegrupper som er nært knyttet til fosser og stryk langs elveløpet.

"Det har gjennom hele vannkraftens historie vært tverrpolitisk enighet om at kommuner som avstår sine naturressurser til storsamfunnet, skal gis vederlag for dette i form av skatter m.v. Disse vederlag må være like varige som de naturinngrepene som følger av kraftutbygginger av en viss størrelse". Rådmannens kommentar: Det bør gå fram av hver søknad om tillatelse til kraftutbygging hva kommunen har av inntekter fra utbyggingene.

Rådmannen viser for øvrig til pkt. 4.16 i den vedtatte kommunedelplan for energi og vassdrag:

4.16 Aktuelle lokale retningslinjer i tråd med kommuneplanen og retningslinjene i fylkesdelplan for energi:

- *Kommunen bør være restriktiv i forhold til det verna Opovassdraget, i randsonene til nasjonalparkene og rundt hyttefelt*
- *Utbygging ved "lån" av vann fra vassdrag som er lite tilgjengelig og synlig for allmennheten kan tillates utbygd*
- *Kommunen vil normalt fraråde utbygging i verna vassdrag*
- *Utbygginger som vesentlig påvirker fosser som er dominerende og godt synlige i landskapet bør ikke utbygges*
- *Utbygging vil normalt frarådes i områder som er av vesentlig betydning i turistsammenheng*
- *Utbygginger som svekker levevilkårene for "rødlistearter" vil normalt frarådes*
- *Det skal stilles strenge krav til minstevannføring i alle utbygginger*
- *Ved evt. tillatelse til utbygging av elver som ligger nært opp til by-/bygdemiljø og som er viktig for friluftsliv/reiseliv skal det stilles spesielt strenge krav til minstevannføring, skånsomhet ved inngrep i naturen og utforming"*

Fylkesmannen i Hordaland uttaler følgende i brev av 12.12.08:

"Fylkesmannens vurdering av prosjektet:

Bygging av kraftverket i Grønsdalselva i Røldal vil gi reduksjon i inngrepsfrie naturområder med til sammen 3 km². Inngrepsfrie naturområder må regnes å ha stor verdi for opplevelse og identitet og en hver reduksjon av slike arealer er negativt og uønsket.

Det er ikke planlagt minstevannføring etter utbygging og dette vil ha negativ innvirkning på opplevelsverdien av området. Ved ev. utbygging må det etter Fylkesmannen oppfatning fastsettes krav om minstevannføring spesielt i sommermånedene. Det bør også stilles klare krav til bygging av den midlertidige anleggsveien langs med rørtraseen.

Fylkesmannen er kjent med at det pr i dag er flere utbyggingsprosjekter til behandling i Røldal-området. Hordaland fylkeskommune i samarbeid med fylkesmannen, NVE region vest og to kommuner har startet arbeidet med å utarbeide en fylkesplan for småkraft. På bakgrunn av det store presset for etablering av småkraft i Røldal er Fylkesmannens oppfatning at det er nødvendig å se disse utbyggingsprosjektene i sammenheng slik at belastningen på naturmiljøet kan sees under ett. Fylkesmannen vil derfor anbefale å legge denne saken på vent, inntil nevnte planarbeid er kommet lengre.

Konklusjon

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor vil Fylkesmannen frarå at det på det nåværende tidspunkt gis tillatelse til bygging av kraftverk i Grønsdalselva. Fylkesmannen kan når arbeidet med nevnte fylkesplan er kommet lengre ev vurdere saken på nytt."

Hordaland fylkeskommune uttaler følgende i brev av 11.01.08:

[...]

"Når det gjeld kulturminne har vi ikkje arkivopplysingar om automatisk freda kulturminne som er i direkte konflikt med tiltaket, men området er ikkje undersøkt av arkeologar tidlegare. Det nærmaste kjente freda kulturminne er ein sideslep av Ålmannvegen mellom Røldal til Øysteinsvatnet (Askeladden id 112801) som passerer ca 300 m nord for planlagt kraftverk. På bakgrunn av kjente kulturminne i tilgrensande området både på Røldal og i Suldal i Rogaland vurderer vi området å ha potensial for automatisk freda kulturminne. Det vert stilt krav om undersøkingsplikt etter §9 undersøkingar etter Kulturminnelova.

Riksantikvaren har som hovudregel at § 9-undersøkingar skal ligge føre i konsesjonshandsaminga, dette er også i samsvar med NVE sin rettleiar "Hensynet til kulturminner og kulturmiljø ved etablering av energi- og vassdragsanlegg" (2: 2004) pkt 1.4 og 2. Der står det at utgreiinga skal vere gjort så tidleg som mogeleg i prosessen, dette for at konsekvensane for kulturminne skal vere med som eit grunnlag i søknad om konsesjon.

Før Hordaland fylkeskommune kan gje endeleg fråsegn til planen er det naudsynt med ei arkeologisk registrering for å få kartlagt mogeleg konflikt med automatisk freda kulturminne. Planområdet er vurdert til å kunne innehalda spor etter busetnad frå førhistorisk tid. Før slik registrering kan finne stad, må tiltakshavar stille naudsynte midlar til disposisjon for fylkeskommunen v/ Kultur- og idrettsavdelinga, jf. §§ 9 og 10 i kulturminnelova."

Hordaland fylkeskommune uttaler følgende i brev av 29.09.08:

"Fylkesutvalet handsama i møte 23.09.08 sak 208/08 og gjorde følgjande vedtak om fråsegn:

- 1. Fylkesutvalet viser til arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk der Røldal vil vere eit av underområda grunna stort potensiale og mange planar om ny småkraftutbygging. Om konsesjonssakene for Røldalsområdet som alt er i prosess skal handsamast ferdig før fylkesdelplanen ligg føre, vil ein rå NVE til å sjå desse sakene i samanheng ved vurdering av konsesjonsspørsmålet.*
- 2. Under føresetnad av ein viss minstevassføring i elva, skånsam bruk av terrenget i anleggstida og atføring av terreng over røyrgata etter utbygging, meiner fylkesutvalet at verknaden for regionale interesser i samband med utbygging av Grøndalselva er moderat og at det bør vere høve til å gje løyve til utbygginga. Av omsyn til villreinen bør inngrepa vere så små som mogeleg.*
- 3. Fylkesutvalet vil be om vilkår som sikrar at utbyggjar viser aktsemd under opparbeiding av feltet og søkjer å unngå skjemmande skjeringar og fyllingar. Det kan vere uregistrete fornminne i området, og dersom det i samband med gravearbeid kjem fram funn eller konstruksjonar, må arbeidet straks stansast og fylkeskonservatoren få melding for ei nærare gransking på staden, jf Kulturminnelova § 8, 2. ledd.*

[...]

Vurdering

Røldal er eit område der det alt er gjort mange inngrep i samband med kraftutbygging, eit kraftverk er for tida under bygging, og det er stor interesse for ytterlegare utbygging. Med høg fjellsnaturen, slepene og stavkyrkja har Røldalsbygda gode føresetnader for satsing innan reiseliv/friluftsliv, og for desse interessene vil vassdrag med fossar og stryk vere ein del av totalopplevinga. I arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk vil det vere ei nærare gjennomgang av ulike interesser og sider ved meir utbygging i Røldalsområdet, i tillegg vil ein søkje å etablere retningslinjer for korleis framtidig kraftutbygging i området bør skje. Om konsesjonssakene for Røldalsområdet skal handsamast ferdig før fylkesdelplanen ligg føre, vil ein rå NVE til å sjå desse sakene i samanheng når dei skal vurdere konsesjonsspørsmålet. I denne saka er dei viktigaste regionale interessekonfliktane knytta til bortfall av inngrepsfri natur og eventuelle verknader for raudlistearter og villrein. Konfliktnivået i denne saka er vurdert å vere moderat, under føresetnad av ein viss minstevassføring i elva, skånsam bruk av terrenget i anleggstida og atføring av terreng over røyrgata etter utbygging. Når det gjeld kulturminne må ein ha vilkår som sikrar at inngrepa vert gjort med varsemd og utan skjemmande skjeringar og fyllingar, samt vilkår som ivaretar kulturminneinteressene etter §8.2 ved funn under gravearbeid."

Bergen Turlag uttaler følgende i brev av 22.02.2008:

"Biologisk mangfold og verneinteresser

Rapporten for biologisk mangfold peker på at situasjonen vil bli forverret for fossefall og planter som er knyttet til fossar og stryk langs elveløpet.

Nedbørsfeltet har en imponerende liste av rødlistearter som jerv, kongeørn, vipe, fjellvåk m.fl.

Sårbart høyfjellslandskap

Inntaket er planlagt i høyfjellsterreng hele 886 meter over havet i et vassdrag som ikke tidligere har vært brukt til kraftproduksjon. Inntaket ligger høyt til fjells og også rørgatetraseen ligger i åpnet fjellsterreng, tidvis myrete.

Erfaringsmessig er inngrep i slike landskapstyper langt mer synlige og sårbare enn der man kan legge tilsvarende inngrep i mer produktivt skogsterreng. Revegetering går langsomt og vegetasjonen blir ikke høy nok til inngrepene skjules særlig effektivt. Denne utbyggingen er derfor i et terreng som vil gjøre inngrepene godt synlige. Normalt er det ikke ønskelig med småkraftverk i slikt terreng.

Det er heller ikke planlagt noen minstevannføring for denne utbyggingen. Summen av ingen minstevannføring og sårbart terreng gjør at utbyggingsforslaget ikke er skånsomt eller terrengtilpasset.

Inngrepsfri natur

Inngrepsfrie naturområde er viktig for biologisk mangfold, friluftsjntresser og hensyn til nasjonal arv og identitet. Etter Direktoratet for naturforvaltning sin definisjon blir område som ligger nærmere enn 1 km i luftline fra tyngre inngrep regna som inngrepsnære. Område 1-3 km fra tyngre inngrep blir omtalt som inngrepsfri sone 2, område 3-5 km fra tyngre inngrep blir omtalt som inngrepsfri sone 1, mens område med over 5 km til tyngre inngrep blir regna som villmark. Veger, kraftverk, røygater, damanlegg, vandragsreguleringer og kraftlinjer over 33 kV er eksempel på tyngre inngrep.

Utbygging av Grøndalselva vil redusere villmarkspreget natur med 1,9 km², inngrepsfri sone 1 med 3,7 km² og inngrepsfri sone 2 med 1,1 km². Totalt INON-tap blir på 3 km²

Bergen Turlag mener det er avgjørende at man ikke reduserer volumet av villmarksområder i fylket. Det finnes ikke erstatningsarealer for tapte inngrepsfrie områder. Vi mener derfor at inngrepet har stor negativ virkning ut i fra dette viktige kriteriet.

Nasjonale miljømål slår fast at vi skal hindre oppsplitting og ødeleggelse av gjenværende naturområder med urørt preg. Status for inngrepsfrie naturområder i Norge viser at inngrepsfrie naturområder stadig fragmenteres og at sammenhengende områder splittes opp. Det er viktig og sikre sammenhengende naturområder både for å sikre biologisk mangfold og ikke minst for å sikre opplevelseverdien av urørt natur. Urørt og variert natur er sentralt for naturopplevelse, rekreasjon og friluftsliv.

De nasjonale miljømålene for inngrepsfri natur går blant annet fram av stortingsmelding nr 39 (1996-97) om regional planlegging og arealpolitikk. Inngrepsfrie områder skal forvaltes som en del av vår nasjonale arv. Inngrepsfri natur i Norge er under så stort press at Bergen Turlag mener at dette alene er god nok grunn til å avslå utbyggingssøknaden. Vi har ikke mer inngrepsfri natur å miste.

I dag har landskap stort fokus i arealpolitiske føringer. St. meld 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand omtaler landskap som en nasjonal ressurs og grunnlag for lokal utvikling. Nye premisser og utviklingstrekk når det gjelder potensialet for lokal næringsutvikling er ikke omtalt i søknaden om utbygging. Natur- og kulturminnevern er i dag et viktig fundament i mange sektorer, ikke minst turisme og lokal næringsutvikling. I søknaden er

ikke virkningen av kraftutbygging vurdert ut fra målsettingen i relevante dokument eller program. Vi viser blant annet til:

- Norge undertegnet i 2005 Charter om geoturisme, for å utvikle turistdestinasjoner basert på lokale verdier med fokus på miljø, kultur og estetikk.
- Miljøverndepartementet arbeider med å utvikle en strategi for naturbasert næringsutvikling gjennom et verdiskapningsprogram. Utgangspunktet er bærekraftig bruk av fjell - og verneområde, spesielt nasjonalparker. Grunnlaget for verdiskapinga er natur, landskap og forvaltning av verneområda, inkludert randsonene.

Brudd med gjeldende fylkesplan for energi

Søknadene bryter med Hordaland fylkeskommune sin fylkesdelplan for energi 2001-2012 sine vedtatte mål og retningslinjer for etablering av ny energiproduksjon i fylket:

- A3: Nye anlegg for produksjon og overføring av energi bør lokaliserast slik at dei ikkje kjem i vesentleg konflikt med viktige natur- og kulturlandskap, kulturmiljø, større inngrepsfrie område, strandsona og viktige område for friluftsliv. Det vert her vist til eigne fylkesdelplanar for kulturminne, friluftsliv og kystsona.
- A4: Samlokalisering med tekniske inngrep og etablert arealbruk er ønskeleg for å samle inngrep, og det er ønskeleg at etablering av nye energianlegg skjer nær eksisterande infrastruktur.

Utbygginga av Grøndalselva er i konflikt med retningsline A3, både med hensyn til reduksjon av inngrepsfri natur og viktig område for friluftsliv. Her vil lavere vannføring i foss og elv føre til redusert opplevingsverdi, i tillegg til at fuktrevende arter i sårbare naturtyper vil kunne forsvinne når vannføringa i foss og juv blir redusert. Bygging av inntaksdam, grøftegraving, kraftstasjon og veg vil være nye synlige tekniske inngrep i dette området. Langsom etablering av planter i høgfjellet gjør at det og vil ta tid for naturen å dempe eventuelle sår i landskapet som oppstår i anleggsfasen.

Utbygginga vil når det gjelder øvre deler ikke være samlokalisert med eksisterende tekniske inngrep og infrastruktur slik retningsline A4 oppmoder til. Utbyggingen innebærer etablering av ny veg i et område som i dag ikke har moderne inngrep.

Oppsummert så er utbyggingen i konflikt med retningslinjene A3 og A4 i fylkesplanen for energi.

Området skal vurderes i andre planer

Hordaland fylkeskommune har startet arbeid med fylkesvis plan for småkraftverk like over nyttår. Det vil derfor være svært uheldig om kraftverket får konsesjon uten at de er sett i sammenheng med andre vassdrag. Røldal er skissert som et aktuelt underområde i fylkesdelplan for små vannkraftverk. Den omsøkte konsesjonssøknaden bør ikke behandles nå, men må sees i sammenheng med Hordaland fylkeskommune sin fylkesplan for småkraftverk.

Konklusjon

Utbygginga er lagt til et sårbart område i høggfjellet, og kan er negativt for både på natur og friluftsoppleving og for inngrepsfrie naturområder. Kraftverka og tilhørende inngrep vil endre landskapsoppleving. Bergen Turlag fraråder at NVE gir konsesjon."

Odda Energi uttaler følgende i brev av 11.02.2008:

"Nettsituasjonen i Røldalsområdet.

Odda Energi AS har områdekonsesjon for drift og bygging av høyspenningsanlegg til og med 22 kV i Røldal som er en del av Odda kommune.

Det eksisterer et stort potensial for små, mini og mikrokraftverk i Røldalsområdet og dette har Odda Energi sammen med Statnett tatt konsekvensen av og foretatt en kartlegging i tråd med NVE sine anbefalinger. Det er utarbeidet en samlet samfunnsøkonomisk plan (av mars 2005) for nettstruktur i området som tar hensyn både til utfall og potensielle kraftverk i Røldal og Suldal i størrelsesorden ca 250/75 GWh/MW og utløste investeringer i størrelsesorden 60 mill.

Basert på tilbakemeldinger fra aktuelle utbyggere august 2007 ble antall prosjekt og teoretisk potensial økt til ca 330/110 GWh/MW. Med bakgrunn i dette ble planen oppdatert september 2007 og kostnaden er nå beregnet til ca 120 mill.

Dette inkluderer som tidligere kostnader med å overføre deler av potensialet i området ved Nesflaten via Røldal.

Det er ikke ledig trafokapasitet for å få ut noe nytt småkraftpotensial i dag med dagens nettsituasjon.

Iht. de utarbeidede planer for nettstruktur i Røldal skal Grønsdalselva Kraftverk tilkobles eksisterende 22 kV linje mellom Lynghammer og Grubbedalen.

Uttekslingskapasitet mot sentralnettet

Dagens trafokapasitet mot sentralnettet (300 kV) er sterkt begrenset. Verken i Røldal eller i Suldal (Nesflaten) er det transformering mellom 22 kV og 300 kV. Transformeringen skjer fra generatorspenning til 300 kV. På Novle og Nesflaten er det riktignok montert en trafo mellom 22 kV og maskinspenning som gir noe mulighet til uttak når generatorene er i drift (20 MVA Novle og 10 MVA Nesflaten). Størrelsen på hovedtrafoene er tilpasset generatorstørrelsen slik at det oppstår flaskehalser for innmating når generatorene i Novle og Suldal I og II går for fullt.

Det eksisterer ikke regionalnett (66 kV og 132 kV) i området. Lokalisering av de potensielle kraftverkene er spredt over et stort område. Størrelsen på kraftverkene tilsier at det riktige er å tilknytte dem 22 kV nettet da dette er spenningen på fordelingsnettet. Forbruket i området kan i lavlast ligge på ca 1 – 2 MW, samtidig som man da kan ha full produksjon i alle småkraftverk. Bortsett fra Svandalsflona og Middyr er disse uten magasin og må påregnes å kjøre for fullt i snøsmeltingen.

Det forutsettes at det er nødvendig med en transformeringskapasitet på minst 110 – 115 MVA mellom 22 kV og 300 kV-nettet.

Spørsmålet melder seg da om hvor slik transformering skal lokaliseres: Mulige steder er Nesflaten, Røldal eller Novle. En kan ikke overføre den store produksjon fra småkraftverkene i

Røldal til Nesflaten med 22 kV spenning, og vi står igjen med å vurdere Røldal eller Novle. Tyngdepunktet av produksjonen i de aktuelle småkraftverk ligger nærmere Novle enn Røldal. På den andre siden er det vesentlig enklere og billigere å etablere en transformator ved 300 kV koblingsanlegget i Røldal enn i Novle, der det må etableres et helt nytt anlegg i friluft.

En ser for seg en betydelig forsterkning av 22 kV - nettet og et nytt transformatoranlegg mot sentralnettet. Dette må i stor grad finansieres ved hjelp av anleggsbidrag for fellesanlegg. En forventer at Grønsdalselva kraftverk vil ta sin del av anleggsbidraget men da det er flere aktører som også må gi sin tilslutning vil det ta litt tid før nettforsterkningene kan gjennomføres. Gitt at vi har alle avklaringer på plass i løpet av 2008 så kan ikke ny infrastruktur påregnes å være i drift før i løpet av 2010 / 2011.

Nettilknytning av Grønsdalselva kraftverk

Nettilknytning av Grønsdalselva kraftverk forutsettes tilknyttet 22 kV linje mellom Lynghammer og Grubbedalen via egen 22 kV – 95 mm² Al ca 0,300 km lang. Kabelen blir en del av kraftverket og eies av dette (produksjonsrelatert nettanlegg).

Odda Energi AS kan imidlertid ikke tillate kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal før nødvendige transformatorkapasitet og nettforsterkninger er etablert.

Odda Energi AS vil ta kontakt med Grønsdalselva Kraft SUS v/ Leif Gunnar Kvåle for å drøfte tekniske løsninger og økonomiske konsekvenser, med sikte på å komme frem til avtale.

Grunnlag for tilknytningsavtale og samarbeid om drift og vedlikehold.

Odda Energi kan som områdekonsesjonær være interessert i å opprette en avtale med kraftverket som omfatter at Odda Energi kan forestå og utføre bygging av høypentanleggene. Dersom slik avtale ikke inngås med Odda Energi må det søkes om anleggskonsesjon for kraftverkets høyspenningsanlegg.

Odda Energi kan også på forretningsmessig grunnlag forestå drift og vedlikehold av kraftverkernes høyspenningsanlegg samt eventuelt andre tjenester som ikke omfattes av nettariiffene.”

Statens vegvesen uttaler følgende i sin høringsuttalelse i brev av 01.02.2008:

”Tiltaket føreset tilkomst via kommunal veg frå kryss med EV 134 i Røldal. Statens vegvesen har ikkje merknader til konsesjonssøknaden.”

Ingvald Bratteteig uttaler følgende i brev av 12.04.2009:

”Nærmest ved tilfældigheter er vi via andre nylig informert om at det er planer om et minikraftverk ” Grøndalselva minikraftverk”.

Vi stiller oss svært uforstående til at planene er satt ut i livet uten at grunneiere som indirekte berøres av kraftverket, overhode ikke er informert.

Som grunneiere av gnr. 9 bnr 1 Magne Nilson og gnr 9 bnr 2, 3 og 4 Ingvald Bratteteig er vi rettmessig eigere av halve elva fra Grøndalsfossen og inn Grøndalen.

I konsesjonssøknadens punkt 2.6.2 Står det at: "Prosjektet berører kun gruneieren av gnr. 10 bnr 1 Bjørg Kvåle. Grunneieren har fallrettigheter og bruksrett til grunn. Dette er tilstrekkelig for å gjennomføre prosjektet."

Våre eiendommer vil forringes i kvalitet ved et slikt inngrep.

Det vi forundres mest over, er måten de aktuelle grunneierne har gått fram på. Vi mener vi har hatt krav på å bli informert på et tidlig tidspunkt.

Vi vil ha klarhet i hvilke rettigheter vi eventuelt måtte ha."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev/e-post av 16.09.09 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Odda kommune:

Anbefaler at det gis konsesjon for bygging av Grøndalselva kraftverk med følgende fire vilkår:

- *Minstevannføring i sommerhalvåret*
- *Rørtraseen legges slik at inngrepet nedenfor inntaket blir minst mulig*
- *Området som skal forseres ved hjelp av borhull skånes for inngrep*
- *Legge anleggsarbeidet utenom yngletiden for fugle- og dyrelivet*

Kommentar: Søker takker for kommunens anbefaling om konsesjon, og en ser for seg et tett samarbeid med Odda kommune ved en evt utbygging. Forøvrig vil en prøve å etterkomme kommunens vilkår så langt som råd er, og selvsagt ihht NVE's konsesjonsbestemmelser.

Det kan også nevnes at Grøndalselva havnet i grønn sone i kommunedelsplan for energi og vassdrag. Grønn sone vil si at det åpnes for utbygging.

Hordaland Fylkeskommune:

Viser til arbeid med fylkesplan for små vannkraftverk. Dersom søknader hos NVE som allerede er i prosess skal behandles før denne planen er ferdig, bør NVE se de ulike prosjektene i sammenheng.

Fylkeskommunen sier videre at med en viss minstevannføring, skånsom bruk av terrenget i anleggstida og tilbakeføring av terreng over rørgata etter utbygging, bør det være mulighet for å gi konsesjon til utbygging.

Til slutt nevnes dette med at dersom det kommer frem funn eller konstruksjoner (kulturminner), skal en ihht kulturminneloven straks stanse tiltaket og fylkeskonservatoren kontaktes.

Kommentar: Søker er enig i at utbyggingen absolutt bør være realiserbar med tanke på konsesjonsgivningen, og det er en selvfølge å følge de vilkår som en evt. konsesjon medfører.

Når det gjelder kulturminner vil alle tiltak stanses umiddelbart dersom det skulle oppdages konstruksjoner etter at graving er påbegynt.

Fylkesmannen i Hordaland:

Uttalelsen tar først for seg dette med inngrepsfrie naturområder (INON) og at til sammen 3,0 km² vil bli påvirket.

Videre slås det fast at det ikkje er planlagt minstevannføring i prosjektet, og at dette i alle fall må pålegges i sommerperioden ved en evt. konsesjon.

Til slutt nevner fylkesmannen at det er mange planlagte småkraftprosjekter i Røldalsområdet, og at Fylkesmannen i samarbeid med NVE, Hordaland fylkeskommune og to kommuner har startet arbeidet med å utarbeide en fylkesdelsplan for småkraft.

Fylkesmannen konkluderer med bakgrunn i dette at søknaden bør legges på vent inntil nevnte plan er kommet lenger, og at det derfor ikke gis konsesjon i denne omgang.

Kommentar: Søker tar uttalelsen fra Fylkesmannen til etterretning. Videre ønsker en å presisere at det blir tap av 1,6 km² INON-område sone 2, og ca 0,9 km² endrer nivå fra sone 1 til sone 2. Her er det nok beskrevet noe feil i selve søknaden. Viser for øvrig til vedlegg 4 for videre detaljer.

Når det gjelder dette med minstevannføring, mener tiltakshaver at det på grunn av relativt høye gjennomsnittlige overløpsvannføringer likevel vil være vann i elva etter utbygging. Dette er beskrevet nærmere i kap 4 Avbøtende tiltak i søknaden. Under samme kapittel konkluderes det også med at dersom det ikke er mulig å unngå minstevannføring i prosjektet, foreslås det alminnelig lavvannføring om sommeren som sluppet minstevannføring.

Når det gjelder dette med fylkesdelsplan for småkraft, vises det til at Hordaland Fylkeskommune mener det bør være mulig å gi konsesjon og der de ber NVE se prosjektene i området under ett.

Odda Energi:

Sier at det ikkje er ledig trafokapasitet i området for å få krafta fra Grøndalselva kraftverk ut på sentralnettet. De arbeider med en felles løsning for alle planlagte småkraftverk i området.

Kommentar: Hardanger Kraft er klar over at det mangler trafokapasitet i Røldal. Det er derfor svært viktig å få en avklaring på de ulike småkraftsøknadene i området, slik at netteier får svar på hvor mye som skal bygges ut.

Statens Vegvesen:

Har ingen merknader til søknaden.

ORGANISASJONER / FORENINGER / ANDRE

Bergen Turlag:

Følgende nevnes i uttalelsen:

- *Situasjonen vil bli forverret for fossefall og planter som er knyttet til fosser og stryk langs elveløpet.*
- *Inngrep i høyfjellsterreng er erfaringsmessig mer synlige og sårbare enn i for eksempel skogsterreng.*
- *Inngrepsfrie naturområder (INON) vil bli påvirket ved at noe reduseres og noe går tapt, til sammen ca 3,0 km². Bergen Turlag mener at INON områdene er under stort press i landet og bør derfor være god nok grunn til å avslå utbyggingssøknaden.*

- Til slutt nevnes dette med at Hordaland Fylkeskommune har satt i gang utarbeidelse av en fylkesplan for energi, og at søknaden til Grøndalselva kraftverk bryter denne på to punkter.

På bakgrunn av dette, fraråder Bergen Turlag NVE å gi konsesjon.

Kommentar:

- Søker mener at overløpsvannføringer vil sikre vann i elva for innsektslarver etc, som igjen er mat for Fossekall. Dersom NVE mener at det skal være minstevannføring i for eksempel sommerhalvåret, er det foreslått sluppet alminnelig lavvannføring.
- Hardanger Kraft har gode erfaringer med tilsåing i høyfjellet (ca kote 1200) fra tidligere prosjekt.
- Søker vil her bemerke at uttalelsen tar noe feil i sine områdebeskrivelser for INON. Det er ikke villmarkspreget natur i dette området. Ellers ser det ut til det korrekte areal som blir påvirket er ca 2,5 km² (se vedlegg 4 til søknad).
- Når det gjelder dette med fylkesplan for energi, vises det her til Hordaland Fylkeskommune sin uttalelse til søknaden, som sier at prosjektet bør kunne gjennomføres med visse vilkår.

Ingvald Bratteteig / Magne Nilson:

Uttaler at de kun ved tilfeldigheter er blitt informert om prosjektet som det søkes konsesjon om. De er grunneiere av gnr. 9 bnr 1, 2, 3 og 4, og er rettmessige eigere av halve elva fra Grøndalsfossen og inn Grøndalen. De sier videre at deres eiendommer vil forringes i kvalitet ved et slikt inngrep, og vil ha klarhet i hvilke rettigheter de evt. måtte ha.

Kommentar:

Når det gjelder dette med informasjon om prosjektet, skal dette være utført gjennom de vanlige informasjonskanaler fra NVE. Dvs at det annonseres i lokalavisa om konsesjonssøknaden og dennes frister, samt at kopi av søknad legges ut til gjennomsyn en plass i lokalmiljøet. For Røldal er denne plassen "handelslaget". NVE annonserte søknaden i desember 2007, noe som skulle tilsi ca 15 mnd tidligere enn nevnte uttalelse.

Videre ønsker vi å presisere at gnr. 9 og bnr. 1, 2, 3 og 4 ligger et stykke ovenfor planlagt inntak, slik at ingen av prosjektets tiltak vil berøre disse eiendommene.

Vi kan heller ikke se at eiendommene forringes på noen måte, eller at søker har spesielle informasjonsforpliktelser til disse. Hvis dette ikke medfører riktighet, beklager vi på det sterkeste."

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Etter høringsrunden og før NVEs befarings ble villreinnemda bedt om å uttale seg om søknaden:

Villreinnemda for Setesdalområdet uttaler følgende i brev av 12.12.2009:

"Et søk på "villrein" i dette dokumentet på nesten 60 sider viser bare 3 treff under kapittel 3.x og 5.x. Aktuelle utdrag hvor villrein er nevnt er gjengitt nedenfor.

3.4.1

Generelle trekk

Av hjortevilt opptreer jevnlig villrein tilhørende stammen i Setesdal Vesthei. Sommerstid oppholder dyrene seg på Breifonn. Fra tid til annen trekker de helt ned mot innmarka på Grytøyrstølen for å beite.

5.1

Kunnskapsstatus

Det foreligger forholdsvis lite kunnskap om biologisk mangfold i planområdet. Det er igangsatt naturtypekartlegging (Jf. DN håndbok 13) og viltkartlegging (jf. DN-håndbok 11) i Odda kommune, men ingen resultater er foreløpig rapportert. I Naturbasen (DN 2006b) ligger det kun inne opplysninger som viser at hele nedbørsfeltet i Grøndalselva inngår i et stort villreinbeiteområde; Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane (Fylkesmannen i Aust-Agder, Vest-Agder & Rogaland 1995). Viktige faunaopplysninger er ellers mottatt tmuntlig fra Kjell Arvid Kvål, som er lokalkjent i området. Utover dette har generell kunnskap om flora og fauna i regionen blitt lagt til grunn ved utarbeidelsen av foreliggende rapport.

5.4 ARTSMANGFOLD

Generelle trekk.

Av hjortevilt opptreer jevnlig villrein tilhørende stammen i Setesdal Vesthei. Sommerstid oppholder dyrene seg på Breifonn.

I sammendraget innledningsvis er hovedkonklusjonen for konsekvenser for biologisk mangfold "Middels negativ"

Villreinnemnda mener at villreininteressene her i realiteten ikke er blitt undersøkt ut på en tilfredstillende måte. Setesdal-Ryfylke villreinområde er av MD utpekt til ett av 10 nasjonale villreinområder og tiltak som påvirker villreinens leveområde skal undersøkes bedre. Dette er ytterligere aktualisert gjennom ny lov om naturmangfold.

Villreinnemnda ber derfor om at NINA gis i oppdrag å utarbeide en egen villrein faglig rapport for området og tiltaket. Vi vil komme tilbake med en uttale når en slik foreligger."

Søkers kommentar til høringsuttalelsen fra Villreinnemnda

Søker har i brev/e-post av 08.01.10 kommentert de innkomne høringsuttalelsen slik:

"Ønsker med dette å kommentere nevnte brev og videre utdype søkers syn i saken. Vi kan ikke se at tiltaket har noen innvirkning for villreinstamma i Setesdal Vesthei. Som rapporten om biologisk mangfold beskriver, oppholder dyrene seg på Breifonn sommerstid. Dette er en del av nedslagsfeltet til Grøndalselva, men langt fra tiltakets inngrep. Inntaket og kraftstasjonen er de eneste synlige konstruksjonene i tiltaket. Når det gjelder inntaket er det i følge lokalkjente ikke registrert villrein i dette området. Det kan være enkelte streif ned til dyrket mark (kraftstasjonsområde) om våren, men i dette området er det allerede eksisterende bygninger. Et nytt bygg kan derfor ikke medføre særlige endringer. Rørgata blir gravd ned, og vil derfor ikke få noen konsekvenser. Søker mener på bakgrunn av dette at det ikke er nødvendig å utarbeide en egen villrein faglig rapport. Tiltaket er svært begrenset i omfang, og det eneste under planlegging i området, og de undersøkelser som er utført i rapport om biologisk mangfold bør være tilstrekkelig."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Grøndalselva Kraft SUS står som søker av konsesjon for Grøndalselva kraftverk. Grøndalselva Kraft AS er planlagt stiftet i forbindelse med utbyggingen av Grøndalselva kraftverk. Selskapet vil bli eid av fallrettighetshaverne som også driver med gårdsdrift i området.

Om søknaden

Grøndalselva Kraft SUS har søkt om tillatelse etter vannressursloven, jf. § 8, til å bygge Grøndalselva kraftverk med installert effekt 3,2 MW og etter energiloven om tillatelse til å bygge og drive Grøndalselva kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer.

Planene går ut på å utnytte et fall på 124 meter, med inntak på kote 886 og kraftverk i dagen på kote 762. På kote 886 er det planlagt støpt en betongterskel tvers over elveløpet med en høyde på ca. 2 meter og lengde på om lag 20 meter. Det er planlagt etablert en inntakskanal på nordsiden av inntaket som fører vatnet til selve inntaket. Terskelen er planlagt i massiv betong og utstyres med fritt overløp. Fra inntaket skal vannet den første delen føres i et ca. 180 meter langt borehull. Videre føres driftsvannet ca. 1000 meter fram til kraftstasjon i nedgravde rør. Rørets diameter vil sannsynligvis bli 1200 mm. Kraftverket er planlagt like ovenfor samløpet mellom Grøndalselva og Nyastølselva på kote 762.

Det er ikke planlagt nye permanente veier til kraftstasjon. For å etablere rørtraseen er det planlagt en enkel midlertidig anleggsveg langs rørgata og fram til inntaket. Etter anleggsperioden vil terrenget så langt det lar seg gjøre føres tilbake slik det var.

Beskrivelse av området

Grøndalselva ligger sør i Røldal i Odda kommune i Hordaland. Elva renner ut i Nyastølselva som igjen renner ut i Røldalsvatnet. Nedbørfeltet er på ca. 16,7 km², med største høyde på 1616 meter over havet. Der ligger også Breifonna som er en bre som utgjør om lag 12 % av nedbørfeltet.

Det planlagt utbygde området er åpent med mye lyng, myr og småfallen bjørkeskog. I nedre del av influensområdet er det noe dyrket mark. Klimaet i nedbørfeltet er maritimt påvirket. Målestasjon ved Røldal kraftverk viser at det faller mest nedbør i oktober.

Berggrunnen i området består stedegeen granittisk gneis tilhørende grunnfjellsområdet.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Ved kraftstasjonsområdet er terrenget preget av overflatedyrket mark, samt noen stølsbygninger som benyttes i forbindelse med gårdsdriften. Det går en vei fram til planlagt kraftstasjonsbygning og en 22kV linje passerer like ved det planlagte kraftstasjonsområdet. Nedenfor planlagt kraftstasjon i Nyastølselva, eksisterer det et bekkeinntak til Novle kraftverk tilhørende Hydro.

Teknisk plan

Reguleringer og overføringer

Det er ikke planlagt reguleringer eller overføringer i prosjektet.

Inntak

Inntaket er planlagt bygd ved kote 886, og vil bestå av en betongterskel med fritt overløp. Høyden på terskelen vil bli på ca. 2 meter og lengden om lag 20 meter. På nordsiden av terskelen er det planlagt etablert en inntakskanal som fører vannet fra elven og til en planlagt etablert inntakskulp. Neddemt areal blir omtrent 1,5 daa.

Rørgate

Vannet skal hovedsakelig føres i nedgravd rør, bortsett fra 180 meter i øvre del der det er planlagt at vannet går fra inntaket via borehull. Rørets diameter vil bli ca 1800 mm, og vannveien vil bli ca. 1180 meter lang. Den er planlagt på nordsida av elva, hvor den vil gå i slak helling i myrlendt terreng og over noe dyrka mark fram planlagt kraftstasjon.

Kraftstasjon

Den planlagte kraftstasjonen vil ligge i dagen på kote 762 like ovenfor samløpet mellom Grøndalselva og Nyastølselva. Grunnflaten blir ca. 80 m² med en enkel utforming. Det vil bli installert en Francisturbin med ytelse på 3,2 MW og maksimal slukeevne på 3,2 m³.

Elektriske anlegg

Det vil bli installert en transformator med ytelse på 3,5 MVA og omsetning blir fra 6,6 til 22 kV. Produsert kraft er planlagt ført ned til eksisterende 22 kV linje via en etablering av en 300 meter lang 22 kV linje. Derfra er det per i dag ikke kapasitet til å føre kraften ut. Det arbeides med en samlet nettplasslegging for tilknytting av småkraftverkene i Røldal.

Veier

Det er ikke planlagt permanente veier. Det vil bli etablert en midlertidig anleggsvei langs rørgata fram til planlagt vanninntak. Denne anleggsveien er planlagt tilbakeført så langt det lar seg gjøre til slik det var før inngrepet.

Massetak og deponi

I følge søknaden vil det ikke bli nevneverdige behov for massetak. Massene er planlagt plassert lokalt og tilpasses terrenget. Lokalisering av steder som egner seg for plassering av overskuddsmasser er planlagt å gjennomføres i en ev. detaljplanlegging.

Hydrologiske virkninger

Nedbørfeltet til Grøndalselva ligger i Odda kommune. Inntaket ligger 886 moh. og nedbørfeltet består av mye snaufjell og en bre på 1600 moh som dekker 12 % av nedbørfeltet. I feltet er det i tillegg to litt større vatn, Berifonntjønnna og Skjemmedalstjønnna. Restfeltet mellom inntaket og kraftstasjonen bidrar med en middelvannføring tilsvarende 75 l/s.

Beregnet middelvannføring i Grøndalselva ved inntaket er 1,53 m³/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 76 l/s. Kraftverket er planlagt med største slukeevne på 3,2 m³/s, tilsvarende ca. 210 % av middelvannføringen. Minste slukeevne er 0,112 m³/s, eller om lag 7 % av middelvannføringen. Søker

har ikke foreslått minstevannføring. 5-persentilverdiene er oppgitt å være 374 l/s og 66 l/s i henholdsvis sommer- og vintersesongen.

Ved vannføringer mindre enn summen av minste slukeevne og minstevannføring vil alt vann gå i elva. Antall døgn med tilløp større enn maksimal slukeevne vil i et middels vått år (1988) ligge på 52 dager. Antall døgn under minste slukeevne er beregnet til 219 dager for samme år. Overløp til elva vil skje ved vannføringer større enn 3,2 m³/s. Det vil hovedsakelig forekomme i juni og juli, og i flomperioder om høsten.

Det forventes noe endring i isforhold og vanntemperatur på den planlagt berørte elvestrekningen etter en ev. utbygging. Dette skyldes reduksjon av vannføring på utbyggingstrekningen. Om sommeren forventes det en raskere oppvarming pga. mindre vann i vassdraget, og om vinteren kan en i følge søknaden ikke se bort i fra at vannstrengen kan bunnfryse.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig årlig kraftproduksjon i Grøndalselva kraftverk til ca. 9 GWh fordelt på 1,2 GWh vinterproduksjon og 7,8 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til ca. 25 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på om lag 2,70 kr/kWh. Det er i beregningene ikke forutsatt slipp av minstevannføring.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Tiltaket er beregnet å oppta 1,5 daa på damstedet, 13,5 daa til rørgate, 0,3 daa til kraftstasjonen og 0,3 daa til kraftlinje. Til sammen vil det dekke et areal på 15,6 daa. Grunneierne og fallrettighetshavere er selv søkere.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Prosjektområdet er satt i kategori grønn sone i kommunedelplanen som betyr få interesser knyttet til vassdraget og lavt konfliktnivå.

Fylkesplan for småkraftverk

Delområde 14, Røldal har stort potensial for småkraft. I området er det særlig viktig å ta hensyn til villreinen sine leveområder. Store deler av området er sårbart høyfjell som også krever spesiell forsiktighet.

Samlet plan (SP)

Omsøkte prosjekt er under gjeldende grense for behandling i Samlet plan.

I St.meld.nr. 63 (1984-85) om "Samlet plan for vassdrag" ble en overføring av Grøndalselva på ca. kote 1050 til eksisterende tunnel mellom Grubbedalstjønn og Votnamagasinet for utnyttelse i Novle kraftverk plassert i gruppe 1, kategori I. Planlagt produksjonsøkning var beregnet til 21,7 GWh til en

utbyggingspris på 1,3 kr/kWh (kostnadsnivå 1.1.1982). Basert på et raskt kostnadsoverslag med NVEs kostnadsgrunnlag for vannkraftanlegg vil overføringen, med samme prisnivå som omsøkte småkraftverk, ha en utbyggingspris på om lag 2,8 kr/kWh.

Verneplan for vassdrag

Vassraget inngår ikke i verneplan for vassdrag og er heller ikke foreslått vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Utbyggingen kommer til å berøre 1,9 km² med INON område sone 2 og 1,1 km² med INON område sone 1 som da vil skifte status fra sone 1 til INON sone 2.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Det er ikke kjent at det berørte området er fredet eller omfattet av andre verneplaner.

Uttalelser til søknaden

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 15.10.2009 sammen med representanter for søkeren og grunneiere som har fallrett ovenfor planlagt utbygd strekning. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

NVEs oppsummering av uttalelsene:

Odda kommune anbefaler en utbygging på visse vilkår. Utbygger må pålegges slipp av minstevannføring i sommerhalvåret. Myrvegetasjon nedenfor inntak må ivaretas så langt det lar seg gjøre. Inngrepet med rørtrasé gjøres så skånsomt som mulig. Anleggsarbeidet bør legges utenom yngletiden for fugle- og dyrelivet i området.

Fylkesmannen i Hordaland frarår at det på nåværende tidspunkt gis konsesjon. Fylkesmannen mener at NVE bør vente med et vedtak til etter fylkesplan for småkraftverk er kommet noe lengre.

Hordaland fylkeskommune anbefaler NVE å se småkraftsakene i Røldal i sammenheng hvis det skal gjøres et vedtak før fylkesdelplan for småkraftverk kan legges fram. Fylkeskommunen anbefaler en utbygging på visse vilkår. Ved en ev. utbygging bør det settes krav om en viss minstevannføring. Av hensyn til villrein bør inngrepene utføres så skånsomt som mulig.

De mener også at planområdet er vurdert til å kunne inneholde spor etter tidligere bosettinger, og før de kan gi endelig uttalelse til planen må de ut å registrere. Slik vi oppfatter vedtaket i fylkesutvalget så settes det ikke krav om § 8 undersøkelse, men at tiltakshaver må følge de vanlige reglene etter § 9 i kulturminneloven. Søker må selv avklare eventuelt krav om undersøkelser direkte med fylkeskommunen ved en eventuell konsesjon.

Bergen Turlag frarår en utbygging pga. inngrep i sårbart høyfjell og negative konsekvenser for natur, friluftsliv og inngrepsfrie områder.

Odda energi gjør oppmerksom på at det i dag ikke er ledig trafokapasitet for småkraftverk i området.

Statens vegvesen har ingen merknader til tiltaket.

Ingvald Bratteteig er grunneier ønsker mer informasjon om prosjektet. Han informerer også om at han sammen med en annen grunneier til er rettmessig eier av halve elva fra Grøndalsfossen og inn i Grøndalen. Han ønsker av den grunn å få klarhet i hvilke rettigheter berørte grunneiere ev. måtte ha.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

Prosjektet vil gi ca. 9 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon.

En utbygging vil gi inntekter til grunneiere og utbygger, samt skatteinntekter til Odda kommune.

Prosjektet vil generere aktivitet og næringsutvikling i Røldal.

Ulemper

En utbygging vil medføre sterkt redusert vannføring i Grøndalselva og ha visse negative innvirkninger på landskap og friluftsliv.

Villrein vil kunne oppleve forstyrrelser under anleggsperioden.

NVEs vurdering

Omsøkte Grøndalselva småkraftverk er planlagt utbygd mellom kote 886 og kote 762 i Grøndalselva som er en del av Suldalsvassdraget. Planlagt maksimal slukeevne er på 2,1 ganger midlere vannføring og tilsvarer 3,2 m³/s. Dette gir en maksimal installert effekt på 3,2 MW og beregnet midlere årsproduksjon er på 9 GWh. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring. Utbyggingskostnaden med prisenivå 1. kv. 2007 er beregnet til 24,3 mill. kr som gir en utbyggingspris på 2,68 kr/kWh. Som tillegg til utbyggingskostnaden kommer anleggsbidrag for oppgradering av trafokapasiteten i området. Under forutsetning om anleggsbidrag på 1 mill. kr/MW så vil omsøkte utbyggingsprosjekt få en utbyggingspris på om lag 3 kr/kWh.

Bygging av Grøndalselva kraftverk vil bidra til produksjon av ny fornybar energi, inntekter for Grøndalselva SUS og skatteinntekter til kommunen. Anleggsperioden vil gi oppdragsmuligheter for lokale entreprenører.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser. Høringsuttalelsen fra Ingvald Bratteig og Magne Nilson er av privatrettslig karakter. Odda kommune og Hordaland fylkeskommune er for en utbygging på visse vilkår, mens Fylkesmannen og Bergen turlag frarår en utbygging. Statens vegvesen og Odda energi gir uttalelser av informativ karakter.

Samlet plan

Utbyggingen berører et prosjekt som er behandlet i Samlet plan og som ble plassert i gruppe 1, kategori I. Prosjektet omfatter en overføring av Grøndalselva fra kote 1050.

Ved overføring av Grøndalselva vil vannet utnyttes gjennom Novle kraftverk som har en brutto fallhøyde på om lag 285 m. Sammenlignet med omsøkte småkraftverk, som utnytter en brutto fallhøyde på 124 m, vil man utnytte det samme vannet i et kraftverk med over dobbelt så stor fallhøyde. I tillegg kan man få regulert kraft. I en presentasjon fra Hydro i 2004 er det oppgitt en andel på 65 % vinterkraft. Basert på forutsetningene for produksjonsberegninger i Samlet plan er det oppgitt at det hovedsakelig kun vil bli sommerproduksjon da Votnamagasinet er fullt utnyttet. Dette reduserer nytteverdien av å utnytte vannet i et reguleringssystem.

Produksjonmessig vil det overførte vannet utnyttes best dersom det utnyttes i Novle kraftverk som har betydelig større fallhøyde og kan regulere vannet. Ved en realisering av omsøkte småkraftverk vil det ikke direkte ødelegge prosjektet i Samlet plan, men å gjennomføre en overføring etter bygging av et småkraftverk anses som lite aktuelt. Avhengig av forutsetningene så ligger de to prosjektene omtrent på samme kostnadsnivå.

I flg. vannressursloven § 22, 2. ledd kan bare Olje og Energidepartementet gi konsesjon til vassdragstiltak som kan redusere vannkraften i vassdrag som i Samlet plan er disponert til kraftutbygging.

I denne saken mener vi det omsøkte småkraftverket må til avgjørelse i OED da to tredjedeler av tilgjengelig vannmengde kan overføres til Novle kraftverk for bedre ressursutnyttelse. Omsøkte småkraftverk er ikke til hinder for en senere bedre utnyttelse av ressursen, men vil miste en betydelig del av sin produksjon ved gjennomføring av overføringsprosjektet, samtidig som SP-prosjektet trolig vil bli betydelig dyrere grunnet nyere rettslige føringer for privatrettslige erstatninger.

I e-post datert 18.11.2010 fra Norsk Hydro ved Knut Solnørdal oppgis det at med dagens kostnadsnivå er det ikke aktuelt å fremme forslag om utbygging. Hydro vurderte også prosjektet i 2004 og de fant den gang også at det ikke var økonomi i prosjektet. NVE kan med dagens eierforhold i Novle kraftverk ikke se at det er andre aktuelle kandidater til gjennomføring av SP-prosjektet. Siden reguleringsmuligheten er begrenset, og at produksjonen ikke blir mer enn ca 12 GWh større i SP-prosjektet, og at Norsk Hydro heller ikke har funnet SP-prosjektet økonomisk interessant, vil ikke NVE ut fra ressursmessig utnyttelse fraråde at det gis konsesjon til Grøndalselva kraftverk.

Friluftsliv og landskap

Det vil bli en vesentlig reduksjon i vannføringen på utbyggingsstrekningen i store deler av året. De fysiske inngrepene omfatter bygging av en 2 meter høy og 20 meter lang betongdam, et oppdemt areal på 1500 m², og en 1180 m lang rørgate fra dammen og ned til kraftstasjonen. Terrenget der det skal føres frem rørledning er dels overflatedyrka mark, dels utmark hvor det vokser bjørkeskog. Det er ikke planlagt permanente veier. Det må bygges en 300 meter linjeforbindelse til eksisterende tilkoblingspunkt.

Inngrepene vurderes av NVE til å ha små negative konsekvenser for jord- og skogbruk i området. Tunnel øverst og deretter nedgravd vannvei vil redusere inngrepet, og verdifull myrvegetasjon nedenfor inntaket vil forbli inntakt.

Bergen turlag frarår inngrep i sårbart høyfjellsområde. En revegetering vil gå langsomt og inngrep vil bli svært synlig. NVE mener at inngrep i høyfjell kan være problematiske. Virkningene av denne type inngrep vil imidlertid variere fra prosjekt til prosjekt. NVE vurderer at uten permanent vei, tunnel og veiløst inntaksarrangement, vil inngrepet over tid bli lite synlig og også akseptabelt i en gjengroingsfase dersom det legges til rette for det.

På strekningen fra inntaket og nedover mot planlagt kraftstasjon renner elva i ei v-kløft og er vanskelig tilgjengelig. I dette området vil redusert vannføring ikke ha noen avgjørende virkning på opplevelsverdiene knyttet til landskapet.

En tilstrekkelig minstevannføring vil etter vårt syn kunne bidra til å opprettholde elva som et lokalt landskapselement. Det er også etter vår oppfatning viktig at en minstevannføring gjenspeiler de sesongmessige variasjonene, av hensyn til landskap og friluftsliv.

Søkers forslag om ikke å slippe minstevannføring vil etter vårt syn i liten grad være forenelig med å ivareta hensynet til disse interessene. Vi ser det likevel slik at tiltaket vil være akseptabelt for landskap og friluftsliv med slipp av minstevannføring. NVE mener nedgravd rørgate er viktig, særlig med tanke på det visuelle inntrykket. Revegetering med stedegne masser er et godt tiltak for at terrenget skal framstå mest mulig enhetlig, og for å unngå introduserte arter i økosystemet. Inntaket bør utformes på en måte som gjør det minst mulig fremtredende i terrenget. Med slike krav mener NVE at tiltaket vil være akseptabelt ut fra landskapsmessige hensyn.

INON

Fylkesmannen og Bergen turlag har beregnet at bygging av Grøndalselva vil gi reduksjon av inngrepsfrie områder med til sammen 3 km². De mener at inngrepsfrie naturområder må regnes å ha stor verdi for opplevelser og identitet og en hver reduksjon av slike arealer er negativt og uønsket.

Søker presiserer at bortfallet er noe mindre enn oppgitt i søknaden. En utbygging vil medføre tap av 1,6 km² sone 2 og 0,9 km² sone 1.

For dette prosjektet mener NVE at verdien av INON-områdene som blir berørt har middels verdi iht. OEDs retningslinjer for småkraftverk. NVE mener reduksjonen ikke bør tillegges avgjørende vekt da omfanget er begrenset, men det vil likevel inngå i en helhetsvurdering av tiltaket.

Biologisk mangfold

Verdifulle naturtyper

Det er i følge miljørapporten ikke kartlagt forekomster av verdifulle naturtyper i planområdet. I den berørte delen av Grøndalselva er ikke fossefallene store nok eller av en slik karakter at det utvikles fossesprøytoner. Elveløpet er ikke skåret dypt nok ned i berggrunnen til at naturtypen bekkkløfter er særlig godt utviklet i området. Kulturlandskapet omkring Grytøyrstølen er i noe grad gjødslet.

Flora og fauna

Vegetasjonen vurderes som alminnelig artsrik innenfor planområdet. Fugle- og pattedyrfaunaen i området vurderes å være middels rik. Det finnes fossefall og linerle. Redusert vannføring vil forverre situasjonen for fossefall. Det er ikke lagt opp til minstevannføring i prosjektet.

Det er ikke registrert rødlistearter i planområdet.

NVE mener det ikke kan utelukkes at det finnes rødlistearter i området selv om vi ser det som mindre sannsynlig ut fra det kunnskapsgrunnlaget som foreligger. En årvisst minstevannføring vil kunne ivareta fuktighetskrevede arter og fossefall i tilstrekkelig grad.

Det ligger et myrparti rett nedenfor inntaket som blir berørt ved anleggsvei opp dit. I tillegg er det et høydedrag rett nedstrøms inntaket med myr- og sumpvegetasjon.

Flere høringsparter har påpekt at det er uheldig med veier i dette sårbare partiet. NVE slutter seg til disse synspunktene. Med vannvei i tunnel ut fra inntaket, slik som omsøkt, og uten etablering av vei det siste stykket opp vil inngrepene i disse områdene bli vesentlig mindre.

Kommunen ønsker i vilkårene et punkt om at anleggsarbeidene skal legges utenom yngletid for fugle- og dyrearter i prosjektområdet. Det er ikke registrert sårbare fugle- og dyrearter i nærheten av prosjektet. NVE mener at prosjektet vil ha små konsekvenser for dette temaet.

Villrein

Fylkeskommunen viser til at av hensyn til villrein må inngrepene bli så små som mulig. Villreinnemda mener i sin uttalelse at villreininteressene i realiteten ikke har blitt undersøkt på en tilfredsstillende måte. De ber derfor om at NINA gis i oppdrag å utarbeide en egen villreinfaglig rapport for området og tiltaket.

Grøndalselva, og da planområdet, ligger utenfor Setesdal-Ryfylke villreinområde. NVE ser derfor ikke at det er av vesentlig betydning at en ny rapport for Setesdal-Ryfylke villreinområde skal være avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Noen rein vil av og til være i prosjektområdet, men området ligger helt i randsonen for villreinens bruk.

NVE mener det er viktig at søker og villreinnemda opprettholder kontakt og avklarer tidspunkt for eventuelt anleggsarbeid. For å minske muligheten for at reinen blir forstyrret på beite, skal terrenget tilbakeføres til slik det var så langt det lar seg gjøre. Av hensyn til villrein er det også gunstig at rørgata graves ned i størst mulig grad og inntaket bygges veiløst. Tunnel vil også gjøre inngrepet mindre forstyrrende. NVE legger vekt på at villreinnemda ikke spesifikt går imot tiltaket.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivaretatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden om Grøndalselva kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Sumvirkninger

Sumvirkninger utgjør her de samlede konsekvensene av flere vannkraftanlegg innenfor et geografisk avgrenset område eller den systematiske påvirkningen på et eller flere bestemte tema. Selv om det enkelte utbyggingsprosjekt kan ha relativt begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, kan de samlede effektene av mange slike prosjekter få store konsekvenser.

NVE er enig med de høringsparter som har tatt opp at sumeffekten av en eventuell utbygging må inngå i vurderingen. Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Dette kommer klart frem i

forarbeidene til vannressursloven i Ot.Prp. nr. 39 (1998-1999), side 105 og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

I Røldalområdet har NVE i alt 11 søknader på ulikt stadium i en søknadsprosess. Inne i Valldalen har Småkraft AS i alt 5 prosjekter, Holdøla, Strandåna, Grøno, Middalen og Trossovdalen kraftverk. De tre sistnevnte omfattes av plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger. For disse ble det derfor utarbeidet melding om planene, og NVE har fastsatt et utredningsprogram. Når søknadene er ferdig utarbeidet vil disse bli sendt på høring sammen med de to førstnevnte som er lagt på vent slik at det kan foretas en helhetlig samlet vurdering av disse fem prosjektene. Vi har derfor ikke vurdert disse nærmere.

NVE har videre hatt på høring og vært på befaring av i alt 6 prosjekter. Disse er nå til sluttbehandling i NVE. Dette gjelder prosjektene Grøndalselva, Einungstølsåna, Botnen, Midtlægre, Tufteelva og Mjølåna kraftverk.

Grøndalselva er en elv som kommer inn i Røldalsvatnet på østsiden. Einungstølsåna kommer inn i Valldalselva rett nedenfor Valldalsdammen. Botnen vil utnytte et fall i et vassdrag som kommer inn i sørenden av Røldalsvatnet. Midtlægre vil utnytte fallet mellom reguleringsmagasinene Kaldevatnet og Votnavatnet som utgjør en del av reguleringsmagasinene for Novle kraftverk. Tufteelva og Mjølåna kraftverk er to planlagte kraftverk i Tufteelva som kommer inn i Storelva ved Røldal.

NVE har i tillegg mottatt en søknad om bygging av Kolåsåna kraftverk sørvest for Lonavatnet. Denne kom inn en del senere enn de øvrige og er foreløpig plassert i kø. Et vedtak i den saken vil ligge en stund frem i tid, og av hensyn til fremdriften for de øvrige er denne ikke tatt med i denne omgang.

I denne omgang vil NVE sluttbehandle søknadene om bygging av Einungstølsåna, Grøndalselva, Botnen og Midtlægre kraftverk. Disse har vært på høring, nogenlunde sammenfallende i tid. Det samme gjelder også for de to prosjektene Tufteelva og Mjølåna kraftverk. Når disse likevel ikke tas med i denne omgang, skyldes det at høringsuttalelsene har avdekket at disse prosjektene er betydelig mer konfliktfylte enn de øvrige. NVE trenger derfor noe mer tid i sluttbehandlingen av disse frem til vedtak fattes.

NVE vurderer grunnlaget for å kunne vurdere sumvirkninger som godt. Dette ut fra foreliggende søknader med fagrapporter, innkommende høringsuttalelser, utarbeidede kommunale og fylkeskommunale planer om småkraftverk i området, og befaring av alle 4 prosjektene.

I fylkesdelplan for små kraftverk i Hordaland er Røldalsområdet oppført som eget delområde. Det omfatter et areal på 451 km² som dekker alle de 11 søknadene som er omtalt ovenfor. Fylket har ikke lagt planen til grunn i sine uttalelser da de har uttalt seg før denne var vedtatt. Vi har likevel tatt hensyn til de momenter som er spesielt anført for området. I planen er temaet sårbart høyfjell gitt verdivurdering stor, og datagrunnlaget er ansett som godt. For temaene inngrepsfrie naturområder, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv er verdivurderingen satt til middels. INON og friluftsliv er ansett for å ha godt datagrunnlag, mens for de to andre temaene er datagrunnlaget anført som mangelfullt.

Biologisk mangfold, fisk og fiske og kulturminner og kulturmiljø er gitt verdien "noe", men datagrunnlaget er betraktet som mangelfullt.

Gjennom utarbeidelse av konsesjonssøknader med utarbeidelse av fagrapporter og høring av disse er NVE av den oppfatning at datagrunnlaget nå er å anse som langt bedre.

I kommuneplanen for Odda ligger tre av søknadene som behandles her under temaet sumvirkninger i grønn sone, dvs. lavt konfliktnivå. Einungstølsåna ligger i gul sone dvs. at dette er et område med

middels konfliktnivå. Typisk for gul sone er at det her er noen sterke interesser som det må tas hensyn til.

Nedenfor er det gitt en gjennomgang av prosjektenes virkninger for de enkelte temaene og NVEs vurdering av virkningene dersom det settes krav om nødvendige avbøtende tiltak:

Landskap og sårbart høyfjell

Alle de omsøkte prosjektene har tekniske inngrep ovenfor tregrensen, men ikke nødvendigvis i fjellområder som kan karakteriseres som sårbare. Midtlægre kraftverk vil gå i et område som har betydelige inngrep knyttet til eksisterende reguleringer, og en landskapstilpasset utbygging vil etter vårt syn ikke være til nevneverdig sjenanse for temaet. Når det gjelder Grøndalselva kraftverk er inntaket plassert nedenfor den markerte Grøndalsfossen, og ut fra inntaket er det planlagt et borehull for å redusere landskapsvirkningen I tillegg har NVE lagt vekt på at det siste partiet opp til inntaket kan bygges uten veiframføring. I Einungstølsåna er prosjektet justert etter høringsrunden, slik at en foss av betydelig landskapsmessig verdi nå er tatt ut av prosjektet, samt at tiltaket er planlagt delvis veiløst og med vannvei i tunnel fra inntak ned til kote 850 for alt 1 og 750 for alt 2. NVE mener at tiltaket kan gjøres miljømessig bedre ved ikke å tillate regulering av Nedste Tvillingtjørn med 1 meter av hensyn til negative virkninger for landskap i fjellområdet. Det er videre vår oppfatning at med bygging etter alt. 2 vil de landskapsmessige virkningene bli vesentlig mindre enn for alternativ 1 ved at tunnelpåhugget kommer godt nedenfor tregrensen. For Botnen kraftverk er NVE av den oppfatning at prosjektet må justeres noe ved at den mest synlige og landskapsmessig mest konfliktfylte overføringen tas ut av prosjektet. Det vil da være akseptabelt ut fra disse hensyn.

Gjennom justering av de tekniske løsningene for prosjektene Einungstølsåna og Botnen kraftverk, og krav til minstevannføring i alle unntatt Midtlægre som allerede er tørrlagt i store deler av barmarkssesongen, mener NVE at virkningene for dette temaet er akseptable.

Biologisk mangfold, herunder villrein

Det er ikke registrert rødlistede arter som vil bli berørt av utbyggingene. Gjennom utarbeidelse av rapporter om biologisk mangfold og egen rapport om villrein for Midtlægre må temaet anses å være tilstrekkelig utredet, jf. naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Einungstølsåna så er det registrert en svært viktig naturtype, "bergvegg og bergsprekk". Lokaliteten består av knauser, grunne bergflater med tynt jordsmonn og sildrearter i fuktsprekker. Husdyr på beite er positivt for denne lokaliteten. I tillegg er det her registrert to naturtyper med lokal verdi. Med flytting av kraftstasjon, vannvei i tunnel og slipp av minstevannføring hele året vil disse lokalitetene etter vårt syn ivaretas.

Det er ikke kjente fiskeinteresser i noen av vassdragene som planlegges utbygget, og NVE har derfor ikke tillagt dette temaet vekt i denne vurderingen.

For å få tilstrekkelig informasjon om villrein har NVE bedt om tilleggsrapport om villrein for Midtlægre. NVE har videre for alle tiltakene brukt tilgjengelig informasjon, høringsuttalelser, fylkesdelplan. Denne sammen med villreinnemdas uttalelser i saken om Grøndalselva og Midtlægre, har etter vår vurdering gitt en god oversikt over konfliktnivået knyttet til villrein. NVE mener at konfliktnivået for villrein er akseptabelt gitt at det tas hensyn knyttet til restriksjoner på tidspunkt for anleggsdrift og ved utføring av anleggene slik som ingen varig ny anleggsvei, (Grøndalselva og Midtlægre), delvis veiløs bygging, (Botnen og Einungstølsåna) samt nedgravde rørgater og krav om tunnel på deler av vannveien både for Grøndalselva og Einungstølsåna. Ytterligere spesifikke krav til

gjennomføring av en utbygging er forhold som kan ivaretas av NVE som del av detaljplanleggingen og oppfølging i byggeperioden.

Med nødvendige tilpasninger, jf. naturmangfoldloven § 12 om miljømessig forsvarlige teknikker, mener NVE at tiltakenes virkninger for biologisk mangfold er moderate, og at de ikke strekker seg ut over virkninger for de enkelte prosjektene.

INON

Et stort sammenhengende INON-område som berøres ligger i det alt vesentlige innenfor Hardangervidda nasjonalpark. Ingen av tiltakene vil imidlertid redusere INON-områder innenfor nasjonalparkgrensene. Det er relativt små tekniske inngrep som utløser INON-reduksjon og NVE mener den reelle påvirkningen på områdene er lav.

Friluftsliv

I fylkesdelplan for småkraftverk er områder nært eller i utkanten av Hardangervidda nasjonalpark registrert med stor verdi for friluftsliv. For å ivareta friluftsinteressene NVE setter vilkår som ivaretar elvene som landskapselement der vi mener det er viktig, for eksempel gjennom slipp av minstevannføring. For alle elvene vil NVE sette krav om nedgraving av rørgate, og for Einungstølsåna og Grøndalselva kan NVE akseptere tiltakets virkning for friluftsliv dersom vannveien på deler av strekningen går i tunnel.

Einungstølsåna ligger nær Hardangervidda nasjonalpark og er den mest konfliktfylte av disse elvene med tanke på friluftsliv. Her vil det bli lagt ekstra vekt på avbøtende tiltak som ivaretar friluftslivet, som at tiltaket bygges delvis veiløst mellom tunnelpåhugg og inntak, vannvei i tunnel mellom kote 883 og 850 (alt. 1) og 750 (alt. 2). Som nevnt under temaet "landskap og sårbart høyfjell", så vil virkningen ha absolutt lavest konfliktnivå ved bygging, etter alternativ 2 fordi tunnelpåhugget blir nedenfor tregrensen, og dermed også mindre veibygging. I tillegg kan en sesongbasert minstevannføring ivareta elva som landskapselement i tilstrekkelig grad.

Kulturminner og kulturmiljø

Ved Botnen vil en ev rørgate krysse en gammel ferdselsvei flere steder. Ferdselveien er et automatisk fredet kulturminne. Saken må derfor legges fram for Riksantikvaren ved en ev. konsesjon. For Midtlægre har fylkeskommunen uttalt at de er innstilt på å anbefale at Riksantikvaren gir dispensasjon fra kulturminneloven knyttet til at det er påvist gamle ferdselsveier. For begge vil NVE påse at en tillatelse foreligger før det kan foretas eventuell utbygging.

For øvrig er det gjort befaringer for alle prosjektene unntatt Grøndalselva. Disse ikke har avdekket flere automatisk fredete kulturminner enn de som allerede var kjent. For Grøndalselva er det uklart for NVE om fylkeskommunen vil ha befaring, men NVE kan påse at dette er avklart før vi påbegynner en ev. detaljplangodkjenning. Standardvilkår i en konsesjon inneholder ellers krav om varsling dersom det støtes på slike under anleggsarbeidene.

Reiseliv

Mye av reiselivet i Røldal er knyttet til skisenteret. Dette området blir ikke berørt. Valldalen er inngangsport til Hardangervidda. De fem prosjektene der inne vil senere vurderes for seg. Einungstølsåna, som ligger nær innfallsporten, er tilpasset gjennom at fossen er ivarettatt ved justering av prosjektet. Her er det i tillegg gjort avbøtende tiltak for å minske synligheten av de tekniske inngrepene av en ev. utbygging, slik som at vannveien legges i tunnel etter alternativ 2 og at det settes krav om minstevannføring hele året.

Samfunnsmessig nytte

Ved gjennomføring av alle prosjektene vil dette etter søknadene gi ny årlig produksjon av fornybar energi på i overkant av 40 GWh, og trolig utløse lokal aktivitet og verdiskapning. Utbygging av flere kraftverk vil bidra til å styrke nettutviklingen i området, hvilket er nødvendig for å kunne utvikle fremtidige småkraftprosjekter i et visst omfang i dette området.

Oppsummering

Gjennom tilpasninger av prosjektene knyttet til teknisk utførelse, krav om nedgravde rørgater og til dels vannvei i tunnel, til dels ingen varige anleggsveier, krav om minstevannføring for flere av elvene og nødvendige restriksjoner knyttet til periode for anleggsdrift av hensyn til villrein, er NVE av den oppfatning at disse prosjektene ikke vil ha konsekvenser som strekker seg ut over det som gjelder for det enkelte prosjekt.

NVE har i egne vedtak av i dag gitt tillatelse til bygging av Botnen kraftverk, Midtlægge kraftverk og Einungstølsåna kraftverk. For NVEs vurdering i denne søknaden om tillatelse til bygging av Grøndalselva kraftverk viser vi til vår konklusjon nedenfor.

Fylkesdelplan for småkraftverk i Hordaland 2009-2021

Fylkesdelplan er nå vedtatt av fylkestinget. Der står det at Røldal delområde har stort potensial for småkraft. I området er det særlig viktig å ta hensyn til villreinen sine leveområder. Store deler av området er sårbart høyfjell som også krever spesiell forsiktighet.

NVE mener at verdiene for villrein og sårbart høyfjell er ivaretatt. Etter vårt syn vil en utbygging med gitte vilkår, ikke forringe området i vesentlig grad.

Fylkesmannen anbefaler i sin uttalelse å legge saken på vent inntil fylkesdelplan er utarbeidet. Fylkesdelplan er ferdig og området for Grøndalselva er vurdert i forhold til denne. Vi kan ikke se at en utbygging med nærmere fastsatte vilkår er i konflikt med denne planen og de verdisettinger som er gjort for delområde 14, Røldal.

Oppsummering

Kraftverket vil etter de foreliggende planene gi ca. 9 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon og inntekter til grunneierene og kommunen etter at det er satt i drift. Det vil også kunne bidra til lokal verdiskapning og næringsaktivitet.

Det er ikke funnet rødlistearter i utbyggingsområdet og området er vurdert til ikke å ha særlig potensial for funn av slike.

Sammen med avbøtende tiltak som blant annet slipp av minstevannføring, nedgravd rørgate, tunnel, veiløs etabelring av inntak, tilbakeføring av anleggsveien for øvrig og med god planlegging, kan konsekvensene reduseres i en slik grad at NVE mener virkningen for allmenne og private interesser er akseptable.

Prosjektet vil gi ca. 12 GWh mindre i årlig produksjon enn SP-prosjektet som vil utnytte elva i Novle kraftverk. Det er begrenset reguleringsmulighet for tilsiget fra Grøndalselva, og det vil selv gjennom utnyttelse etter SP-alternativet hovedsakelig produseres uregulert kraft. Aktuell utbygger for SP-prosjektet er Norsk Hydro. De har signalisert senest 18.11.2010 at de ikke anser prosjektet som aktuelt.

Vurdert ut fra en ressursmessig utnyttelse mener NVE at det kan gis konsesjon til bygging av Grøndalselva kraftverk.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE anbefaler at Grøndalselva kraft SUS gis tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Grøndalselva kraftverk på de vilkår som ligger vedlagt.

Forholdet til energiloven

Grøndalselva kraft SUS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 300 meter lang 22 kV linje til eksisterende linjenett. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Odda Energi AS er områdekonsesjonær og skal ifølge søknaden stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Grøndalselva kraft SUS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

NVE viser til Odda Energi sin uttalelse om at det i dag ikke er ledig kapasitet på nettet til å ta imot produksjon fra Grøndalselva kraftverk.

Odda Energi har som netteier og områdekonsesjonær kommentert linjetilknytningen og påpekt at Grøndalselva kraft SUS må forvente og betale anleggsbidrag for nødvendig opprustning av nettet i området basert på sin innmatede effekt. Grøndalselva kraft SUS uttaler at de er villige til å betale anleggsbidrag for opprustning av nettet etter gjeldende regelverk.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	1,53
Alminnelig lavvannføring	l/s	76
5-persentil sommer	l/s	374
5-persentil vinter	l/s	66,5
Største slukeevne	m ³ /s	3,2
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	200
Minste slukeevne	l/s	1,12

Grøndalselva kraft SUS foreslår ikke minstevannføring i prosjektet. Kommunen vil ha minstevannføring i sommersesongen. Fylkesmannen mener også det må bli et krav om minstevannføring, spesielt i sommerhalvåret ved en konsesjon. Fylkeskommunen mener det må være en forutsetning for konsesjon at det slippes en viss minstevannføring.

NVE mener det er viktig med en helårlig minstevannføring av hensyn til vanntilknyttede arter og for å ivareta elvestrekningen som landskapselement. Det siste tilsier en variert vannføring fra sommer til vinter. En helårlig minstevannføring vil være med på å sikre driv av insekter, som bl.a. er viktig føde for fossekallen. Etter vårt syn vil en minstevannføring på 100 l/s i sommersesongen (1/5-30/9) og 50 l/s resten av året være akseptabelt. Dette vil gi ca. 0,3 GWh mindre produksjon i året enn hva søker har lagt til grunn. Samlet produksjon vil da bli på 8,7 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltene utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi viser til våre merknader foran under avsnittet forholdet til energiloven. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har anbefalt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak (kote)	886
Kraftstasjon (kote)	762
Største slukeevne	3,2 m ³ /s
Minste slukeevne	1,12 m ³ /s
Vannvei	Helt nedgravd/tunnel ut ifra inntaket
Vei	Veiløst fra innslag tunnel til inntak/midlertidig vei langs rørgate fjernes etter anleggsarbeid
Avbøtende tiltak	Minstevannføring på hele utbyggingsstrekningen
Annet	Bygging av inntaksarrangement skal gjøres veiløst

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Inntaket skal oppføres veiløst. Dette er for å minimere inngrepet i øvre del av planområdet. NVE legger til grunn at dette området ikke berøres.

Søker og flere av høringspartene påpeker også verdiene i myr- og sumpvegetasjon på høydedraget nedenfor inntaket som forseres ved hjelp av tunnel.

Påhugg for tunnel skal være i nedkant høydedraget med naturverdier og ha en miljømessig arrondering. Dette avklares i detaljplanen. Endelig kryssing av bekk og overdekking av rørgate avklares i detaljplanleggingen. Tunnelmassene skal kjøres bort eller deponeres på godkjent plass.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen nedenfor tunnel dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn.

Av hensyn til villrein skal Villreinnemda kontaktes under detaljplanleggingen for avklaring av tidspunkt for gjennomføring og eventuelt andre hensyn som må tas.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. Vi minner likevel om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Hordaland fylkeskommune viser til at de ikke kan gi endelig utsagn til prosjektet før det er gjennomført en arkeologisk undersøkelse grunnet mulig konflikt med automatisk fredet kulturminne. Før slik registrering kan finne sted, må tiltakshaver stille nødvendige midler til disposisjon for fylkeskommunen

jf. §§ 9 og 10 i kulturminneloven. Fylkesutvalgets vedtak synes å ha avklart at registrering ikke er nødvendig, men dette må avklares med fylkeskommunen før innsendelse av detaljplan.

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

Privatrettslige forhold

Ingvald Bratteteig og Magne Nilson mener de ikke er tilstrekkelig informert i en tidlig fase av prosjektet. De mener at deler av inntaket er plassert på eiendommen tilhørende Bratteteig. Dette tilbakevises av søker som vedlegger skriftlige eiendomspapirer med dokumentasjon på deres oppfatning. NVE presiserer imidlertid at dette er et privatrettslig forhold som ikke har vært avgjørende verken for konsesjonsspørsmålet eller for vilkår i konsesjon til bygging av Grøndalselva kraftverk.

Statens vegvesen har ingen merknader til søknaden.

Forholdet til plan- og bygningsloven

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttien av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Med hilsen

Agnar Aas
Vassdrags- og
energidirektør
Rune Flatby
avdelingsdirektør

Vedlegg:

1. Grøndalselva kraftverk – Forslag til vilkår
2. Sakens dokumenter

Kopi m/forslag
til vilkår:

Hardanger Kraft AS, 5770 TYSSDAL
Odda kommune, Opheimsgata 31, 5750 ODDA
Fylkesmannen i Hordaland, Postboks 7310, 5020 BERGEN
Hordaland fylkeskommune, Postboks 7900, 5020 BERGEN
Villreinnemnda for Setesdalsområdet, Dallonavn. 8, 4621 KRISTIANSAND

Saksdetaljer

P

Sak: 200704498 Grøndalselva kraftverk - Konsesjon - Odda kommune i Hordaland - Grøndalselva Kraft SUS

Dato: 18042007 Gruppe: ALLE Tilgangskode: U Status: Behandles På papir: Nei

Ansvarlig: Dag Kjelleevold, K/KI/DKJ

Arkivkode: 312, Konsesjonsbehandling vannkraft. Arkivdel: H09, Hovedarkivet fra 2009

Dokumenter (31)		Kommentarer (0)	Kryssreferanser (0)	Saksparter (0)	OBS (0)
Nr.	Type	Dok.dato	Beskrivelse		
31	U	20122010	Innstilling til OED		
30	I	17112010	Vurdering - Overføring Grøndalselva mot Novle kraftverk - Røldal-Suldal		
29	N	18112010	Forhold til Samlet plan for Grøndalselva kraftverk		
28	I	08012010	Kommentar til høringsuttalelse fra Villreinnemda for Setesdalområdet		
27	I	11012010	Kommentar til Villreinnemdas høringsuttalelse		
26	U	05012010	Bedt om vurdering av villrein - Røldal		
25	I	12122009	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk i Røldal		
24	I	03112009	Svar på brev om eiendomsgrenser - Grøndalselva kraftverk		
23	I	28102009	Private rettigheter - Grøndalselva kraft - Pva Magne Nilson og Ingvald Bratteteig		
22	U	28092009	Invitasjon til sluttbefaring 15102009 - Grøndalselva Kraft SUS		
21	I	16092009	Kommentarer til høringsuttalelser - Grøndalselva kraftverk		
20	U	02092009	Oversendelse av høringsuttalelser - Grøndalselva kraftverk - Konsesjon - Odda kommune, Hordaland		
19	I	13072009	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk		
18	I	12042009	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk i Røldal		
17	I	29092008	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk i Røldal		
16	N	19092008	Intern høringsuttalelse fra EMR - Søknad for bygging av Grøndalselva kraftverk i Odda kommune		
15	X	03032008	Grøndalselva kraftverk Odda - Intern høring		
14	I	12032008	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk i Røldal		
13	X	13032008	Kommunedelplan for energi og vassdrag Odda		
12	I	22022008	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk i Røldal		
11	I	22022008	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk		
10	I	13022008	Høringsuttalelse - Grøndalselva kraftverk, Odda		
9	I	11012008	Kopi av brev til Grøndalselva Kraft SUS - Krav om arkeologisk registrering - Grøndalselva kraftverk		
8	I	11012008	Ber om utsatt høringsfrist - Konsesjon - Grøndalselva kraftverk		
7	I	02012008	Høringsuttalelse - Konsesjon - Grøndalselva kraftverk		
6	I	14122007	Bekreftelse på kunngjøring - Mediasite Haugesund og Hardanger folkeblad		
5	U	12122007	Informerer om høring av søknad		
4	U	12122007	Kunngjøring av søknad - Grøndalselva kraftverk		
3	U	12122007	Høring av søknad - Grøndalselva Kraftverk - Høringsfrist 15022008		

2 I	23112007	Endelig søknad datert november 2007 pva Leif Gunnar Kvåle - Grøndalselva kraftverk	
1 I	17042007	Utkast - Konsesjonssøknad for Grøndalselva kraftverk - Odda kommune i Hordaland	